

Миналото ни не е черно-бяло

В това е убеден студентът по журналистика Петър Пнев, чието хоби е да оцветява стари снимки

Той е създател на фейсбук страницата „Отново в цвят“ (Back in color), която представя цветни варианти на стари черно-бели снимки. Идеята му хрумва след като вижда реализацията на нещо подобно в интернет. В това, което прави, открива и елемент на социална журналистика. Според него в България има няколко трактовки на историята, които са в постоянен конфликт и няма консенсус за това как гледаме на минало-

то си. Не е прието едно реалистично разбиране за историята ни. И поради тази причина учебниците ни по история са много постни откъм информация – особено за някои определени периоди. Петър Пнев смята, че прави нещо като обществена или гражданска журналистика, защото го някаква степен успява да елиминира елемента на пропаганда и да преготвява разбирането на нещата единствено от политическа гледна точка.

На стр. 2-3

Смъртта на гората

На стр. 8-9

Българската природа през последните години е подложена на сериозни удари, но обезлесяването и незаконната сеч е един от най-големите екологични проблеми у нас.

Лорънс Ферлингети на 100

Излиза нова стихосбирка на американски поет, който е част от Бийтпоколениято

На стр. 11

На стр. 6

След Мей и Брексит – накъде?

Неуспехът на премиера Тереза Мей да договори сделка за Брексит, около която да се обединят британските депутати, доведе до нейната оставка. Предстои избирането на нов лидер на Консервативната партия, който се очаква да заеме по-твърди позиции в унисон с преобладаващите настроения в политическата формация. Консенсус в рамките на управляващата партия, обаче, все още липсва. Същото се отнася и до съгласието за обща линия на консерваторите и лейбъристите, които бяха по-големи привърженици на Мей от собстве-

ната ѝ партия. Липсва и консенсус в британското общество за пътя, по който страната трябва да поеме. Не е ясно дали при евентуални предсрочни избори излъчените народни представители биха се обединили около една, и то разумна, политика по отношение преговорите с Брюксел. А залогът е много голям – икономическото развитие, както на Обединеното кралство, така и на Европейския съюз за десетилетия напред. **Как се стигна до тук и има ли изход от кризата Брексит?**

„Еразъм“ - уроци за начинаещи

Лесната и приятна част е всеизвестна: пътувания, забележителности, потапяне в атмосферата на някоя европейска страна, интернационални приятелства. Но какво още да очакваме и какво още има да научим от студентската програма „Еразъм +“?

На стр. 5

Семейство пред своя дом. Снимка от Панагюрско / 20-те години на XX век.

Кога започна да оцветяваш стари черно-бели фотографии? И как ти хрумна да се захванеш с това?

Замисълът се зароди през късната 2016 г., когато видях реализацията на нещо подобно в интернет. Тогава за пръв път осъзнах, че идеята всъщност е много любопитна и започнах да се питам как става. Бях изключително заинтригуван от визуалните качества на това, което виждах.

Откъде почерпи вдъхновение?

Мой фейсбук приятел беше споделил снимка на някаква американска кола от 60-те години на фона на лунапарк. Фотографията беше много впечатляваща, направо изпаднах в екстаз, когато я видях. После като цъкнах на коментарите видях, че оригиналът е всъщност е черно-бял. Бях много изненадан. Питай се как е направена цветна, та това е нещо невероятно... Страницата, която ме вдъхнови се казва Imbued with hues и за мен е нещо наистина специално. След като я разгледах, писах, за да попитам може ли да ми кажат как се прави това. Админът беше така добър да не скрие от мен и ми прати линкове към всичко, което трябваше да знам за начало. Разгледах ги и почнах с фотошоп съвсем самоук. Учех се, мъчех се, учех се, мъчех се. Нещата взеха да придобиват някакъв нормален вид и се запитах: „Защо да не направя българска страница по този модел?“ Първоначално нещата изобщо не изглеждаха по сегашния начин. Беше просто хоби. Исках да знам как се прави това и да мога да кажа, че съм се научил и толкова. Но после реших, че така и така съм направил тези снимки, защо да не ги покажа.

Тогава си бил студент вече?

Да бях студент. Още в самото начало.

Каква е връзката на това твоё хоби с журналистиката?

Ако трябва да съм честен, в това, което правя, може да бъде открит елемент на социална журналистика. Това, естествено, е доста абстрактно, но ще се опитам да обясня. В България, реално погледна-

Миналото ни не е

В това е убеден студентът Петър Пенев, чието хоби е да оцветява стари снимки

то има няколко трактовки на историята. Всички те са в постоянен конфликт и няма консенсус за това как гледаме на миналото си. Не е прието едно реалистично разбиране за историята ни. И поради тази причина учебниците ни, свързани с история, са много постни откъм информация – особено за някои определени периоди. Мисля си, че правя нещо като обществена или гражданска журналистика, защото го някаква степен успявам да сваля елемента на пропаганда или пък да прегодват разбирането на нещата единствено от политическа гледна точка. Всъщност предлагам едно изображение, което като го погледнат, хората си казват примерно: „Ей това е много интересно, аз не си го представях така“ или пък „Това пък точно така си мислих, че е било.“ Хората или се възмуцават от сегашната ситуация или си дават по-ясна сметка за миналото. Това е вид журналистика.

Тоест ти не виждаш нещата непременно само черни или само бели?

Точно така. При мен нещата са цветни. Аз съм твърдо против историята да се разглежда едностранчиво – например комунизмът – изцяло лош, царизмът – твърде добър. Аз не съм живял в нито един от тези периоди, но все си мисля, че всяко време идва и отминава със своите плюсове и минуси.

ПЕТЪР ПЕНЕВ е студент по „Журналистика“ в СУ „Св. Климент Охридски“. Родом е от Пловдив. Съвсем скоро се върна от Вроцлав, Полша, където прекарва един семестър по Еразъм. За себе си с насмешка споделя, че има голям трудов опит – година и половина като туристически гид, един месец като работник в склад, една седмица като работник в склад временна заетост, една седмица като промоутър. Всъщност Петър следи с интерес американския баскетбол, увлича се по градска фотография, опитва се да се занимава с всякакви интересни неща и тайно иска да е „триизмерен“. Създател е на фейсбук страницата „Отново в цвят“ ( ), която представя цветни варианти на стари черно-бели снимки.

А какво ти дава тази страница като студент по журналистика?

Все още не съм сигурен дали ще се занимавам с медиите конкретно. Но ако предположим, че ще се развивам като журналист, тази страница в момента ми дава възможност да направя наблюдение на това какво е общественото мнение по различни въпроси и теми, свързани с история, социална политика и т. н. На мен най-интересна ми е темата за комунизма. Тя ме кара да се замисля за това как хората третират различните периоди от историята, дали си затварят очите за някои неща или напротив – изтъкват ги твърде много. Това е един добър начин за бъдещ журналист да се научи да преценява какви биха били реакциите в обществото при представянето на определена идея. А също така и своеобразно напомняне винаги да гледа от

двете страни на барикадата и да се стреми към обективност. Това са все мисли, които навярно не биха ми хрумнали, ако нямах такъв поглед върху гледните точки, които обществото предлага.

Каква подкрепа получи в това начинание?

Имах късмета госта бързо да получа някаква известност, защото имах подкрепата на приятели. Освен това съвсем в началото Димитър Панайотов сподели една от първите снимки, която бях оцветил в сайта „Под моста“. И в рамките на 24 часа това го нанесе към 1000 последователи на страницата ми, която тогава имаше едва 100. Оттам насетне при такава инерция нещата се случват от само себе си. Когато нещо потръгне, просто не го изоставяй.

Има ли снимки които са по-трудни

но. Примерно за снимка от булевард „Георги Димитров“ (днес „Цар Борис Трети Обединител“), правена през 60-те години на 20 век в моя роден Пловдив, се зароди чисто исторически спор. Тук, където се вижда тая къща, вече има античен театър, а тя е съборена. Вече нямаме тролейбуси в Пловдив, нямаме паваж почти. Всичко госта се е променило.

Освен отново в цвят, страницата ти значи е и отново в миналото...

Така излиза, га. Всяка снимка носи свой исторически заряд.

Имаш ли любима снимка?

Ако трябва да съм честен, имам няколко любими снимки. Една от тях е „Кръчмата на село Студена“ от 1939 г. Правена е от Димитър Карастоянов, ако не се лъжа, чието студио е било точно срещу сегашия Природонаучен музей. Една от най-любимите ми снимки е може би тази, която ми спечели най-голяма популярност – гигантският дирижабъл „Граф Цепелин“ над София от месец октомври 1929 г. За нея пък хората спорят дали е фалшива или не, но истината е, че аз така я намерих. Цепелина не съм го пипал. Тази снимка стана популярна много бързо и достигна до повече от 300 000 души.

Какви са ти амбициите за това, което правиш?

Моят живот не е обсебен от тази страница. Това е просто интересен начин да запълвам свободното си време и се радвам, че се харесва на хората. Искам, е да се събере още по-голяма аудитория, която да се наслаждава на това, което харесвам и аз. Другото е, че това е един проект, който може да ми влезе в CV-то и в един момент да започне да работи за мен. Имам и други идеи, които искам да реализирам – колкото повече хора достигааш лесно, толкова по-бързо развиваш своите идеи. Аз съм от хората, които искат нещата да се случват на момента. Освен това нямам комерсиална цел, не търся пари, само с мой труд съм ги постигнал тези неща, а хората уважават това. В този случай според мен парите по-скоро биха понижали стойността на идеята.

Интервюто взе
ОГНЯН ЦВЕТКОВ

Черно-бяло

за оцветяване от други?

Снимките с много детайли са много трудни за оцветяване. Една от снимките, които са ми донесли най-много харесвания, най-добри отзиви и коментари, е семейна снимка пред традиционна къща в Панагюрище. Тя е снимана със стъклена плака през 20-те години на 20 век и между другото е направена перфектно за времето си. И това не е просто къща в Панагюрище, нито едно обикновено семейство. Тази снимка е направена изключително професионално, фотографът е използвал статив. Затова и детайлът е толкова добър, а снимката – трудна за оцветяване.

А къде откриваш снимки като тази?

На тази снимка конкретно най-вероятно съм попаднал в страницата „Времето, което изгубихме“. Тя може би е една от последните, чийто източник не помня. Сега вече си отбелязвам откъде е всяка снимка, която оцветявам. В момента намирам снимки

от няколко места. Едното е фейсбук профила на Любомир Юруков, който е главен редактор на списание „Минало“. Той качва в профила си стари снимки нонстоп. И от време на време изскача някоя, която е подходяща за оцветяване. Други източници са страници като „Минало време“, „Изгубената България“, „Оловният войник“ и т.н.

Тоест подбиращ снимките, които ползваш?

Това, което е много важно да се знае, е, че преди да се зема с някоя снимка е необходимо да направя задълбочено проучване. И това отнема много време. Ето например тази снимка изглежда добре, но тя е обикновена фамилна снимка. Всеки има такава в дома си и не би се впечатлил кой знае колко от тази тематика. Няма такава стойност, каквато би имала снимка с по-различна композиция, която говори за тенденциите към европеизация например.

Освен това го някаква степен вече съм принуден да пра-

вя по-интересни неща. Идеята е, че хората искат да виждат нещо различно всеки път и се опитвам да се съобразявам с това.

А има ли хора, които те молят да оцветяваш техни семейни снимки?

Да, случвало се е няколко пъти. Проблемът обаче е, че аз не съм реставратор на черно-бели снимки. Все още нямам този капацитет.

Коя интересна снимка си оцветил напоследък?

За шести май с много усилия оцветих една снимка от 1923 г., направена по време на парада на българската армия. Слег абдикацията. На снимката се вижда царското семейство, гвардейците. По-интересното е, че я открих в Уикипедия, но пък има много добра резолюция и е перфектна за моите цели.

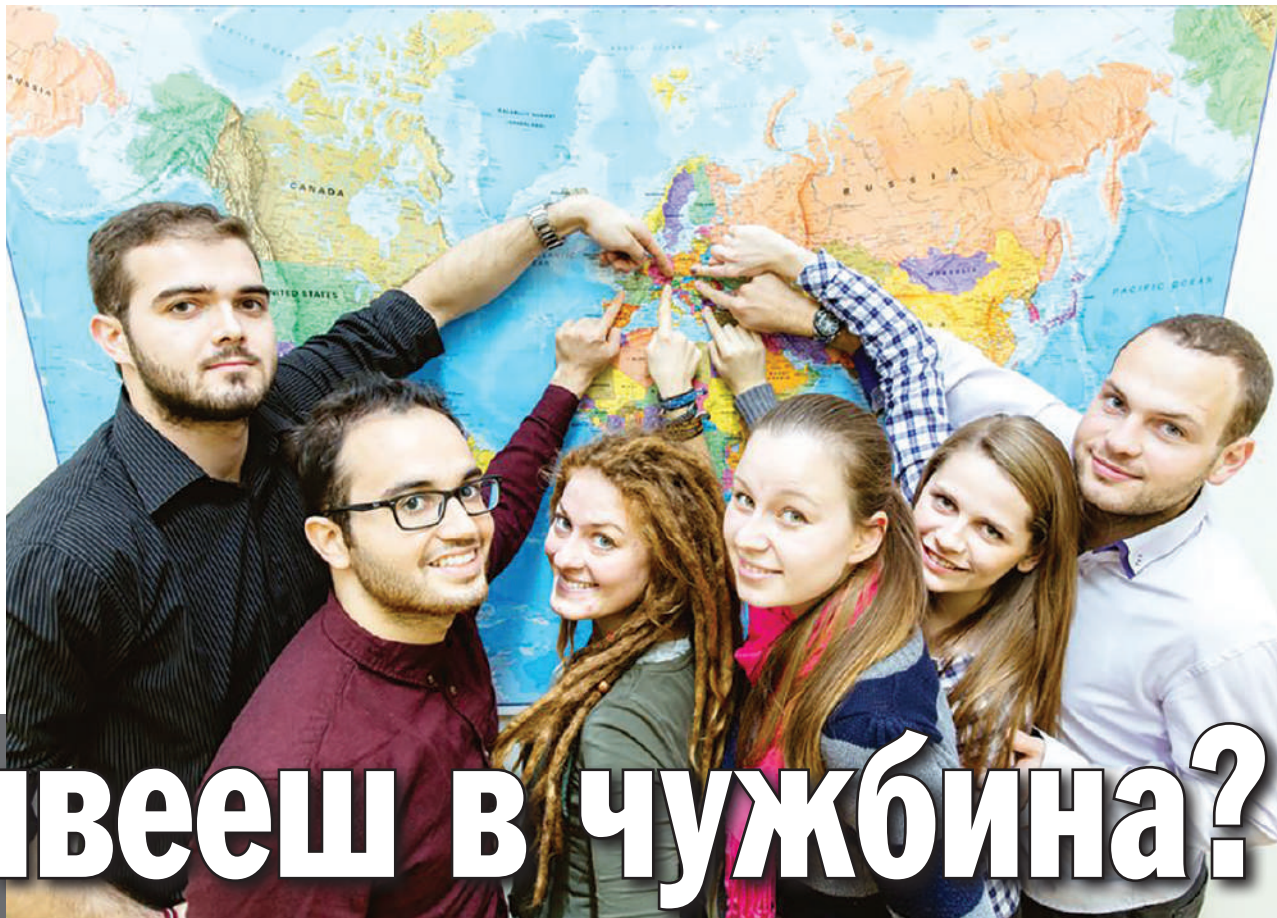
Как реагират хората, когато видят снимки, оцветени от теб?

Реакциите са и позитивни, и много негативни. Сега ще дам един пресен пример за негативни и елементарни реакции, което мен гори малко ме разстрои. От време на време си позволявам да споделя чужд труд на страницата ми, за да може хората да видят нещо готино, което наистина ме е впечатлило. Става дума за една велика снимка на Евгений Халдей, оцветена и качена в руска страница. За мен лично това е невероятен труд. Снимката е много ефектна и изглежда сякаш е снимана онзи ден. Мислех си, че след като я споделя, хората ще оценят визуалните ѝ качества, което не се случи. Коментарите бяха много радикални и започнаха да се развиват спорове под снимката. Не виждам смисъл от подобни препирни. Това съвсем не е първият път, когато се случва нещо подоб-

Какво дава животът в друга страна, което нашата не може да предложи? А какво ни взима? Колкото и да претеглям на кантар плюсове и минуси, накрая винаги излиза, че въщи си е най-хубаво

Да живееш в чужбина?

Всички знаем приказката на Георги Райчев „Най-хубавото птиче“, в която майката лястовица помолила враната да даде храна на нейното дете в птичешката детска градина, като обяснила, че то е лесно разпознаваемо и най-хубаво от всички. „Гледах, сестро, гледах, изгледах всичките птичета, но от моето по-хубаво не видях.“ Някак си разбирам враната. Откакто се помня, гледам групи гържави, ама нашето (гардже) си е най-хубаво. Друга широко известна поговорка гласи „Като е гарга, да е рошава“, а България се справя много добре с това да бъде рошава гарга. Ама си е нашата. И преди да започна да звуча като патетичен патриот, ще премина към малко по-сериозни обосновки.

Редно е да направя едно важно уточнение. Нямам нищо против глобализацията. Нищо пагубно няма да се случи, ако националните гържави загубят своя статут на такива, а хората започнат да живеят в смесени общности. Чуждестранните фирми не убиват националната икономика и гържавите. Те просто трансформират икономиката в световна, повишават стандарта на живот и до някаква степен променят мисленето на масовия човек. Новите порядък в света нищо не убиват. Само променят. Стига да не се опитаме отново да строим вавилонска кула, всичко ще бъде наред. Аз съм от поколението, за което интернет е нещо нормално, от поколение то на свръхинформацията, свръхвъзможностите, отворените граници, торлерантността и демокрацията. Не си представям режим, способен да ме убеди, че в Америка е страшно, а „заграничното“ пространство – опасно. Този век ми дава възможности, за които баба ти дори не си е мечтала, а аз се възползвам от тях с пълна сила. На 16 години прекарах едно лято в

Да, да, ама... Не.

Германия. На 21 заминах за четири месеца в САЩ. Сега живея в Австрия от почти месец и ще прекарам тук следващите шест.

Плюсовете на живота извън България са безброй. Ежедневието е друго. Както и пътищата, градският транспорт, заплатите, работните условия. Или поне това ще чувате, седейки на дивана в панелката в „Аюлин“. И ще се ядосвате, защото България не е хубавата Чужбина. В Австрия например действително много неща са уредени. Работата е работа, а не пиене на кафе с цигара. Ученето е учене. А заплатите съответно са достатъчни за среднотатистически добър живот. Работещите в административни учреждения не ти се карат за гизето, но пък плащаш такса за почти всяко обслужване. Този пример дадох умишлено, за да обърна внимание на това, че всичко си има цена. В Америка пък всички идват отнякъде, а отношението към чужденци е повече от мило. Там има работна етика и service-minded people, за които услугите са дори по-важни от самите стоки. Там има покупко-продажба на идеи и цели алгоритми, чрез които се случва това. С детайлни примери

от ежедневието, от културните среди, от медиите, от живота, като цяло, в „чужбината“ може да бъде онагледено колко хубаво и уредено е там. Свикнали сме да вярваме, че всяка друга система работи по-добре от нашата. От гледна точка на битовите неща, това може би е вярно, защото се сравняваме с по-добрите, и всъщност е полезно. Именно така вървим напред. Според доклад на Институт „Отворено общество София“ от 2017 напусналите България през последните три десетилетия са около 900 хиляди души, като около половината от тях (461 000 души) са заминали между 1985 и 1992 г. в рамките на т. нар. „голяма екскурзия“ – или принудителното изселване на българи с турски произход по времето на комунистическия режим. Тенденцията обаче е за намаляване на емигрантите.

Минусите на живота в чужда страна могат да се намерят във всичко. Но идеята ми не беше да говоря за битовизми и да давам плоски примери „за“ и „против“. Погобни се намират лесно. Исках всъщност да споделя моите „за“, които са строго субективни и в голяма степен са плод единствено на моето светоусещане. Всич-

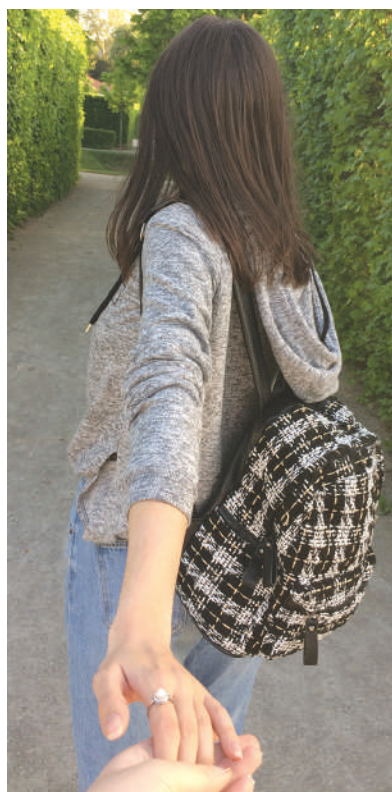
ко започва с това, че родителите ми са лекари, микробиолози. Макар да слушам всеки ден минусите на здравната система у нас, родителите ми са добър пример за средна класа. Имат жилище, позволяваме си семейни почивки в страната и навън всяка година. Купиха гарсонiera и на мен. Значи все пак може да се наредят битовизмите и в България. Споровете ни вечно се въртят около това къде трябва да се живее и какво е всъщност успехът. За мен той няма общо с пари и апартаменти. Хората, които виждам в обкръжението си, живеят повече от добре у нас. Дори в родния ми град Плевен. А София, в която съм студентка, е повече от претърпана с възможности. София, която познавам от три години, е пълна с литературни клубове и действащи поети, галерии и издателства, театри и събития, добре платени почасови работи и будни хора. Пълна е с амбициозни младежи, които изкарват амбициозно много пари. Хора, които не просто връзват двата края, а инвестират, трудят се и са удовлетворени от живота си в България.

Моите „за“ са ирационални. Откривам например, че във Виенския университет нямам предмет „Агенционна журналистика“. Оказвам се единствената подготвена по въпроса за световните информационни агенции. Значи все пак не сме толкова изостанали. Комуникацията с чужденци е различна. Чувствам се по-добре, ако приятелите ми разбират музиката, която слушам, и шегите ми. Чувствам горда от това, че имам приятели, които завършват някъде и се връщат. И все пак всячески се опитвам да се приспособя към „по-добро-

„Еразъм“ уроци за начинаещи

то“. Към най-добрия град за живеене за няколко поредни години – Виена. Ала най-много ми харесват българите тук и общуването с тях. Анонимността на големия чужд град може би просто не е моето нещо. Вкъщи съм свикнала да познавам някого навсякъде. Да се доверявам. Да говоря на езика си. Да ме познават. Да знам, че дори в чужд град ще се намери някой близък. Във връзките и общуването няма нищо лошо. Говоря за най-обикновено общуване, което се заражда в най-ранното ни детство и става част от нас самите. Общуване, което не мога да практикувам с чужденци, колкото и време да прекарваме заедно.

В книгата си „Фини прахови частици“ Ангел Изгов говори много почтно за миграцията, която се смята за щастие. „Обаче си помислих, че това хоризонтално местене е изобщо черта на моето поколение. В самия факт, че си отишъл от едно място на друго, хората съзираха знака на успеха, доказателство, че си търсен, че не си в застой: почти съвършена илюзия за развитието.“ Живеенето в чужбина е именно това – илюзия за успех. Всички българи, които познавам и които живеят някъде другаде – независимо дали в САЩ, Австрия или Германия, споделят, че им липсва нещо, че са раздвоени, че се прибират при всяка възможност. Кое то доказва, че човек никога не е напълно щастлив, независимо къде е и какво притежава. А битовизмите, които са малко по-уредени в чужбина, просто не са препоставка за щастие. Важно е да се търси баланс. И всеки да реши за себе си, без да генерализира едно или друго твърдение.

Едно българско семейство се връща този месец у нас след 7 години в Австрия. Казаха, че им липсват емоциите. Че без ядосването е някак си скучно. Връщат се, за да са пример и да покажат какво са научили. Без претенции да „оправят гържавата“ и без големи надежди. Просто защото вкъщи си е вкъщи.

ERASMUS+
2014 - 2020 programme for Education, Training, Youth, and Sport

От около година събирам впечатления сред колеги и приятели относно така нареченото „ходене на „Еразъм“. Историите от въпросните семестри в чужбина, на които всички студенти в Европейския съюз имаме право, са невероятно разнообразни. От „не си спомням нищо от Полша, пиех вишнова сопица от сутрин до вечер“ до „пропътувах Европа за тези четири месеца, успях да посетя столиците на 12 гържави“.

Общото на всички тези истории беше заключението – струва си и всеки трябва да отиде някъде по „Еразъм“! Заключение, което мога да потвърдя само отчасти. Да, струва си. Безспорно се учат много неща. Но не е за всекиго и в никакъв случай не е лесно.

Всичко започва с избора на дестинация. Според историите на мои познати Испания и Португалия са слънчевеи, пълни с открити и приветливи хора, а един предмет в университета носи много кредити, т.е. няма нужда да запишеш 7 предмета, за да завършиш семестъра си. Но нека да се върна малко назад – системата с кредитите и записването на предметите. В повечето европейски страни няма фиксирана програма в университетите като при нас и студентите сами избират кои предметите през кой семестър да изучават. А така наречената „Европейска система за трансфер и натрупване на кредити“ позволява признаването на цялата мобилност с цел обучение. Така синтезирано звучи съвсем лесно, но не е. Съставянето на програма на чужд език, попълването на документи и въобще подготовката и необходимите проучвания, които всеки заминаващ трябва да направи, са времемки само по себе си. Нищо невъзможно, разбира се, но кандидатстването е само началото. В него се коренят и първите „Еразъм“ уроци: да обикаляме по различни институции (университетски канцеларии, банки и прочее),

Лесната и приятна част е всеизвестна: пътувания, забележителности, потапяне в атмосферата на някоя европейска страна, интернационални приятелства. Но какво още да очакваме и какво още има да научим от студентската програма „Еразъм“?

GO ERASMUS THEY SAID

IT WOULD BE FUN THEY SAID !!

да четем купища документи, да ползваме нотариални услуги, да се разбираме с координатори на няколко езика, да си намерим жилище в чужда страна и така нататък. Дотук нищо сложно – повечето млади хора пътуват, знаят езици и се справят отлично с документи и институции. Други чужди впечатления: в Германия е студено и много вали, но пък нощният живот в големите градове си заслужава. Франция е красива, в университета се учат много интересни, практически неща, а нивото на образование е изключително високо; освен това дават някакъв вид стипендии на чужденци.

Изгов: всеки вижда това, което иска да види. Обективността в чуждите истории е нулева. В моята – също. Дестинацията, която аз избрах, е Виена, Австрия. Чуждите впечатления бяха, че „там много се учи“. Факт! Предметите носят малко кредити (3 – 4 на предмет), а за да бъде признат и платен „Еразъм“ престоят на студент, трябва минимум 20 кредита. Това обаче не означава, че предметите се признават в България дори при съвместимост в тематиката. Напротив – когато си в чужбина, получаваш дори повече за-

гължения от колегите си, защото все пак физически отсъстваш от българските лекции. В същото време, всички живеят с убеждението, че пишеш и купонясваш някъде с европейски пари.

„Еразъм“ уроци втора част. Различните програми, от една

страна, са чудесни, защото позволяват да научиш действително много нови неща, но от друга – усилията се удвояват.

Разбира се, това не е така навсякъде. При нас в България например чуждестранните студенти не учат особено много. Лесно ги гонускат до изпити и има различни критерии за тях. В Австрия обаче няма подобно нещо. „Еразъм“ студентите са студенти като всички останали и са длъжни да посещават лекции и да пишат домашни, а оценяването е еднакво за всички. Обективността е жестока понякога. Ако трябва да обобщя в цифри своето „Еразъм“ преживяване“ на третия месец: 14 предмета на 3 езика и 300 евро до края на юли. Най-вероятно ще се наложи да започна работа. С работата по време на следване поне сме свикнали в София.

„Еразъм“ уроци трета част. Забавленията и пътуванията през Великденската ваканция и нехайството през първия месец в чужбина са чудесни, но (за да се поддържа равновесието в света) после се плаща скъпо за тях. В чужбина се полагат усилия. Да, „Еразъм“ е преживяване. Дава опит, изгражда, среща ни с нови хора. Но „Еразъм“ определено е галеч от безгрижна и лека студентска програма. И е важно всеки заминаващ да знае прегарително, че не отива на екскурзия и че „никъде няма безплатен обяд“.

Страници на
ИВАНА ХИТКОВА

E+

Erasmus+
Programme

Вестник от стюденнтите
за стюденнтите

АНАЛИЗ

АНАЛИЗ
Юни 2019 / Брой 5

Поредната задънена улица

Когато мнозинството граждани на Обединеното кралство гласува в подкрепа на излизане на страната от ЕС, голяма част от европейците бяха изненадани. Неподготвени за резултата се оказаха и самите британци. Европейският съюз с неохота очакваше 29 март 2019 г. – датата, на която трябваше да се случи Брекзит.

Преговорите между Лондон и Брюксел срещаша загънена улица след загънена улица, проведоха се безброй среднощни срещи на преговорните екипи и се стигна до крехки компромиси, постигнати в последния възможен момент.

Дойде дългоочакваният 29 март. Но Обединеното кралство не излезе от ЕС. Не напусна и на 16 април, каквато беше уговорката при утвържаването на преговорите по член 50 от Лисабонския договор – правният механизъм, по който Великобритания напуска общността.

Следващата дата, определена за Брекзит, е 31 октомври. Дали това ще се случи тогава обаче, не е ясно. При запазване на настоящата политическа конфигурация в британския парламент най-вероятно няма да бъде постигнат компромис около споразумението с ЕС. А Брекзит без сделка заплашва да предизвика хаос не само в икономиката на Обединеното кралство, но и в останалите 27 страни от блока.

Как се стигна до тук?

След дълги и тежки преговори правителството на Тереза Мей договори споразумение за напускане на ЕС с Европейската комисия. За да влезе в сила, то трябваше да бъде одобрено както от 27-те страни членки на ЕС, така и от парламента в Обединеното кралство. Няколко месеца преди датата, на която Лондон и Брюксел трябваше да се разделят, правителствата на страните от ЕС

одобриха сделката, която уреждаше условията, при които да се случи с Брекзит.

В документа бяха очертани като задълженията на Великобритания към бюджема на ЕС, така и насоките за бъдещите преговори за търговските отношения между двете страни. Беше предвиден преходен период до края на 2020 г., през който Великобритания на практика да остане част от единния пазар и митническият съюз на ЕС, докато бъде намерено друго решение за продължаване на свободната търговия помежду им.

Британските депутати обаче не успяха да се обединят около сделката. Ключовата причина за това бяха клаузите, които засягаха единствената сухоземна граница на Кралството – тази с Ирландия.

Текстовете за т.нар. предпазен механизъм за границата предвиждат Северна Ирландия да остане в митническият съюз и свободния пазар на ЕС, ако Лондон и Брюксел не договорят споразумение за свободна търговия.

Това е ключово условие на Брюксел, защото така се га-

Има ли изход от кризата Брекзит

рантира, че на ирландската граница няма да има гранични проверки и мита за стоките. Мнозинството в Камарата на общините в Лондон обаче е против мярката, защото това би означавало да има мита и проверки за стоките между Северна Ирландия и останалата част от Обединеното кралство.

Брюксел твърдо отказа да отстъпи по този показател. Мнозинството в британския парламент също. То отхвърли сделката в три поредни гласувания.

Има ли политически консенсус за Брекзит?

В консултативен вот мнозинството в Камарата на общините обаче се обяви и против напускане на ЕС без сделка. Това решение беше прието с масова подкрепа от опозиционната Лейбъристка партия, а мнозинството от Консервативната партия на Тереза Мей гласува против. Така се оказва, че консерваторите искат напускане без допълнително обвързване с ЕС, лейбъристите подкрепят оставане в ЕС, а за разумната алтернатива – излизане със споразумение, не застава никой.

Депутатите в Лондон не успяха да се обединят около никаква алтернатива на споразумението за Брекзит. Нито един от четирите гласувани варианта – митнически съюз между Лондон и Брюксел, страната да остане част от европейския единен пазар, всенарожен референдум за сделката за Брекзит или оставане в ЕС – не събра мнозинство.

А това е ясен знак че на Острова няма консенсус за

това гали и как страната да напусне ЕС.

Какъв е залогът?

Отговорността, която тежне на плещите на народните представители в Лондон е особено голяма. Предвижданите икономически последици от Брекзит са значителни както за Обединеното кралство, така и за гържавите от ЕС.

Евентуално излизане на Великобритания от общността без сделка може да бъде катастрофално. Според анализ на Bank of England при Брекзит със споразумението, договорено от Тереза Мей, след 15 години БВП на страната ще бъде с 3,9% по-малък, отколкото при оставане в ЕС. При Брекзит без сделка обаче този процент скача на 9,3 – достатъчна разлика, за да стане ясно, че свободната търговия с ЕС е ключова за британската икономика.

За да излезе Брекзит от поредната си загънена улица, британските народни представители или трябва да се обединят около някакъв план, или трябва да бъдат проведени нови избори.

Тереза Мей вече обеща да подаде оставка, защото е ясно, че е загубила контрола над собствената си партия и не може да разчита на подкрепа от консерваторите в парламента. След евентуални избори обаче компромисът няма да бъде по-близо.

Липсата на консенсус показва огромното разделение в британското общество. През 2016 г. мнозинството британски граждани избраха да напуснат ЕС. Нито привържениците, нито опонентите на Брекзит обаче са си представяли този политически хаос на Острова. А начинът, по който страната ще излезе от него, ще предопредели развитието ѝ за десетилетия напред.

Даниел Господинов е студент в Шотландия от есента на 2016 г. Резултатът от референдума за излизане на Обединеното кралство от Европейския съюз, проведен на 23 юни 2016 г., е шок за него. Въпреки това той замисля за Великобритания, където живее вече близо три години.

Страната трябваше да напусне Европейския съюз на 29 март 2019 г., но тъй като британският парламент не подкрепи нито един вариант на споразумението между Лондон и 27-те останали страни в блока, Брекзит беше отложен за 31 октомври 2019 г.

Домогава трябва да стане ясно дали Великобритания и Европейският съюз ще сключат сделка, която да уреди „погреден“ Брекзит. Това значи да бъде гарантирано прилагането на европейските правни разпоредби в Обединеното кралство, да се очертаят

параметрите на бъдещите отношения с останалите 27 държави от блока и не на последно място – да се гарантира статутът на европейските граждани във Великобритания и на британците в Европейския съюз

към момента на Брекзит, както и бъдещият режим на пътуване, обучение и работа.

Докато това се случва, Даниел и останалите български студенти във Великобритания са поставени пред редица административни трудности. Не по-малко сериозен е проблемът пред младежите, които искат да започнат следването си във Великобритания през 2020 г. и след това. Причината – никой не знае какви ще са условията и дали те няма да се променят в последния момент.

Въпросът не е дали могат да останат, а дали искат

Даниел разказва, че за българите, които вече са в Обединеното кралство, има възможности да гарантират оставането си. „Несигурността, сама по себе си, не е чак толкова голяма в момента от гледна точка на това дали ще можем да останем,

Какви са трудностите пред българските студенти в Обединеното кралство

Брекзит и университета

защото е въведен т.нар. статут на уседналост“.

В момента студентът е на обмен по програма „Еразъм“ в Италия. Това му създава трудности при уреждането на статута му във Великобритания. „Обменът ми в го известна степен усложни нещата, защото в момента технически нямам адрес в Обединеното кралство, който е необходим за кандидатстването. В началото системата за кандидатстване не работеше от чужбина. Впоследствие тези пречки бяха отстранени.“

Това обаче са само малка част от проблемите пред Даниел. „В момента чакам да получа решение за предварителния си статут. Когато го получа, трябва да остана във Великобритания поне още три години без значителни прекъсвания, за да мога да кандидатствам за статут на уседналост. Това напъл-

но изключва възможността да си правя магистратурата или да работя в друга страна от ЕС.“

А Даниел съвсем не е сигурен дали иска да остане във Великобритания, особено ако

страната излезе от Европейския съюз на 31 октомври без сделка. Сред основните му тревоги са възможният скок на безработицата при такъв сценарий, съответно по-малкият шанс да си намери добра работа. „Не съм решил дали ще оставам в Обединеното кралство, след като завърша, но и няма кой знае какво да ме задържа там. Не мога да виня 52% от британското население, че е решило „да тръгне по своя път“, независимо от това дали съм съгласен с тяхното разбиране за независимост. Просто трябва да взема оптималното решение на базата на всички опции, а те не са малко“, обяснява той.

Най-голяма е неизвестността пред бъдещите кандидат-студенти

Също толкова сложен е изборът, пред който са поставени младежите, които кандидатстват в британски университети за следващата академична година или имат намерение да го направят по-късно.

От влизането на Великобритания в ЕС през 1973 г. до този момент европейските студенти в британски университети са третирани наравно с местните си колеги. Те плащат по-ниски такси в сравнение със студентите от страни извън ЕС,

а в Шотландия се радват на безплатно висше образование в държавните университети. Освен това европейските студенти имат право на студентски заеми със същите условия като британските си колеги. Гражданите на ЕС могат свободно да живеят и работят в Обединеното кралство.

За българските граждани в заварено положение проблеми не се очакват. Студентите ще продължат обучението си със същите такси, а студентските си заеми ще изплащат при същите условия.

Според информацията на фирмата „Интеграл“, която консултира младежи, желаещи да продължат образованието си в чужбина, гаранции, че ще получат същите условия, имат само тези бременни студенти, които ще започнат следването си през 2019/2020 академична година. В зависимост от това дали Обединеното кралство напусне ЕС на 31 октомври и дали двете страни ще сключат споразумение, студентите от страните членки на Общността може да получат възможност да кандидатстват и през 2020/2021 академична година и занаят по преференциални условия.

Очакванията на консултантите на „Интеграл“ са да бъде подписано споразумение за достъп до образование и финансиране, което да регулира статута на студенти от ЕС във Великобритания по същия начин, както за страни членки на Европейската икономическа общност (ЕИО) или Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ), които имат право на студентско кредитиране при същите условия както за местните студенти.

Страници на
ЕЛИЦА СИМЕОНОВА

Как да гарантираме оставането си в Обединеното кралство?

За да останат в Обединеното кралство, чужденците трябва да имат британско гражданство (което могат да получат, ако са живели десет или повече години на Острова) или да имат статут на уседналост (за каквато

чужденците могат да кандидатстват след прекарани пет години във Великобритания). Ако нито едно от тези две условия не е в сила, българските граждани могат да подадат документи за предварителен статут.

Вестник от студентите
за студентите

РЕПОРТАЖ

АМАНЕТ
Юни 2019 / Брой 5

Българската природа през последните години е подложена на сериозни удари. Разрушават се дюни, замърсяват се водите на Черноморието. Но обезлесяването и незаконната сеч са един от най-големите екологични проблеми на България. Ежегодно се изсичат хиляди хектари гървесина, която служи за отопление, индустрия и търговия. Голяма част от гървения материал, който се добива на нашата територия, се изнася в страните съседки. Дървената мафия набира все по-голяма сила и става все по-безскрупулна. Дали в повечето случаи тя не е подкрепена от високите етажи на властта? Станахме свидетели през миналата година на няколко ареста на служители от горски стопанства. Съществува сериозен проблем, засягащ всички нас. Горите са богатство, което трябва да съхраним и пазим.

Проблемът с изсичането на горите не е нов, не е ограничен само в България, но в последните години той става значително по-голям.

По доклад на „Зелени Балкани“ всеки ден в България се изсича гора с площ от 100 футболни игрища. От 1992 г. до 2005 г. площта на горите е намалела с приблизително 15 %. Годишно се изсичат над 6.5 млн. плътни куб. м гървесина за огрев. Около 1/3 – 2 млн. куб. м, се добиват незаконно. От чисто финансова гледна точка, за една година гържавата губи близо 100 млн. лв. от незаконен добив на гървесина.

Гибелта на гората и мащабното обезлесяване са предизвикани от няколко фактора. Най-големият проблем е свързан с незаконната сеч. В България близо 50% от домакинствата се отопляват на гърва, като използват годишно близо 6 млн. куб. м гървесина. Чести са злоупотребите с общински горски фонд при този добив, като отговорни са както служителите на горите, така и местните хора. Добити за местно население гърва се продават в големите градове наблизо. Отчитат се по-малко от действително изсечените количества. Преднаме-

рено се допуска непопълване или фалшифициране на необходимите документи (превозни билети, разрешително за сеч и гр.)

Незаконната сеч засяга голям брой хора, а през 2014 г. засегна и мен пряко. На 2 август същата година голямо наводнение, породено от силни валежи, отнесе моста на село Батулия, в което живеят моите баба и дядо. Силната река събори и пътя, като откъсна единствената връзка към другите две населени места навътре в планината. Това бедствие, породено от една река, която лятото изчезва, бе предизвикано от голямата сеч в региона. Навътре в планината цели склонове са останали голи, без едно гърво. Няма какво да загържи водата и засилвайки се по деретата, тя заля селото. Хиляди декари гори, съхраняващи екоравновесието в региона, просто изчезнаха.

Но това се случва на много други места. Проблем с обезлесяването е и ромската сеч. Социално слаби и с различно отношение към спазването на закона граждани с ромски произход често добиват незаконно гърва за огрев. Белез за „циганска сеч“ е отрязаното на около 1 м височина

СМЪРТТА

стъбло на гървото. Такава сеч бе забелязана дори в София. Голяма част от гърветата в Западния парк в близост до ромските квартали са изсечени. Направено е по особено грозен начин, като гърнери стърчат над половин метър височина.

Проблем на горите са и гърводобивните фирми. Те често са толерирани от политически сили и горска администрация. Някои от фирмите са се превърнали в монополисти в печеленето на търгове в съответните ? . Един от начините за присвояване е чрез добиване на по-големи количества и с по-добро качество,

от посоченото в документите. Методите са чрез преварително занижаване на посочените количества и качество, прехвърляне на количества от един участък в друг, добив само в близки до пътя обекти. При тези практики се изготвят документи с невярно съдържание. Незаконна е практиката на „премаркиране“ – маркиране на гърветата, след като вече са отсечени, с цел прикриване на нарушения. С тези действия служителите по горите често нарушават служебните си задължения и горското законодателство, като извършват престъпления съгласно Наказателния кодекс.

В глобален план България вне е в най-тежка ситуация по отношение на горите. Държавата, която е засегната най-много от масово изсичане на гървесина, е Индонезия. Дългогодишното унищожаване на гори и растителност е довело до изчезването на хиляди видове растения и животни. Джунглата е дом на стотици видове, ендемити, които се срещат само там. А територията е толкова богата, че само на няколко хектара има по-голямо видово разнообразие, отколкото в цяла Европа.

Но този зелен рай е на път да изчезне. Третата по големина джунгла след тези в Бразилия и Демократична република Конго върви към своята гибел. Към 1900 г. територията на Индоне-

На гората

Всеки ден в България се изсичат дървета с площ от 100 футболни игрища

зия продължава да е заета с гъсти гори, които представляват 84% от общата територия. Обезлесяването се засилва през 70-те години и оттогава постоянно се ускорява. Оценяваната на 170 милиона хектара горска покривка през 1900 г. намалява до по-малко от 100 милиона хектара към края на XX век. През 2008 г. е установено, че екваториалните гори на Индонезия ще бъдат изсечени за едно десетилетие. Докладите показват, че от всички изсечени в Индонезия гори до 80% са изсечени незаконно.

В най-голям риск са ниски-те равнинни екваториални гори, които са най-богати на гървесина и биоразнообразие. Към 2000 г. този вид гори са почти изцяло прочистени от Сулавеси с прогнозата до няколко години да изчезнат и от Суматра и Калимантан.

В Суматра десетки хиляди квадратни километра гора са изсечени, в много от случаите с одобрението на прави-

телството след подписани споразумения с мултинационални компании. На остров Калимантан от 1991 г. до 2014 г. големите горски масиви са изпелени заради неконтролируеми пожари, причинявайки замърсяване на

атмосферата в цяла Югоизточна Азия.

Големите горски масиви в Индонезия са изсечени от мултинационални компании за производство на гървесна пулпа и хартия и заменени с насаждения. Горите са изгаряни от фермерите и собствениците на плантации. В голяма част от случаите горите биват заменени от палмови плантации. Индонезия е и най-големият износител на палмово масло в света. През 2016 г. производителите и търговците на палмово масло отхвърлят предложение за споразумение срещу обезлесяването в Индонезия. Те твърдят, че усилията на правителството за укрепване на гържавните стандарти за сертифициране на палмовото масло са напълно достатъчни. Същите тези големи производители са подписали така наречения „Обет за палмовото масло“ – знаково споразумение от 2014 г., в което няколко частни фирми се обявяват за намаляване на обезлесяването. Правителствената служба вижда този пакт като пряка конкуренция на собствените ѝ стандарти. Освен това намира споразумението за „твърде трудно постижимо за гребните селскостопански производители“.

Друг основен фактор на обезлесяване на страната е гърводобивът, задвижван от търсенето от Китай и Япония. Развитието на зе-

мелието и програмите за трансмиграция водят до заселването на големи популации в земите, заемани от екваториалните гори, което допълнително ускорява темповете на обезлесяване.

Изсичането и изгарянето на горите, за да се прочисти земя за селскостопански цели, са довели Индонезия до третото място в класацията на най-големите емитенти на парникови газове след Китай и Съединените щати. Горските пожари често унищожават богати на въглерод стари екваториални гори и торфища. През май 2011 г. Индонезия налага мораториум върху нови договори за изсичане в опит да се възпре процесът. В краткосрочен план тази мярка се оказва неефективна предвид продължаващото ускоряване на темпа на обезлесяване. Към 2012 г. Индонезия е наднаминала по скорост на обезлесяване гори Бразилия и е станала най-бързо изсичащата горите си гържава в света.

Горите у нас и по света са едно от най-големите богатства, което някога ще имаме. Въпреки че е доста клиширано, те са белите дробове на Земята. Благодарение на тях ние дишаме и живеем. Те са и тези, които могат да ни помогнат да се справим със затоплянето. Трябва да бъде ограничено обезлесяването. Трябва да положим усилия да запазим целостта на нашата природа.

СИМЕОН ТЕНЕВ

Да излекуваш болната земя

Наскоро в медиите се появиха съобщения за това как бразилско семейство засади 2 700 000 гървета за 20 години. Става дума за световно известния фотограф Себастиао Салгадо, който, след като поема семейната ферма в щата Минас Жерайс, вместо тропическия рай от своето детство намира изсечени гърветата, а дивите животни са изчезнали. Той си спомня през „Гардиън“, цитиран от brightvibes.com: „Земята беше толкова болна, колкото и аз – всичко беше разрушено – казва Салгадо. – Само около 0,5% от площта беше покрита с гървета“. Фотографът излиза бързо от стреса и у него се ражда идеята да възроди гората. „Има само един начин да се трансформира CO2 в кислород, и това може да направи единствено гървото. Трябва да върнем гора-

та.“ Салгадо и неговото семейство набират партньори, събират средства и през април 1998 г. основават Институт по земята (Instituto Terra). Резултатът от гъргия и упорит труд до момента са повече от 2 милиона гървета, които напълно преобразяват околната среда. След като Салгадо успява да нагвие масовото обезлесяване, се обогатява и фауната. Много видове, които са на изчезване, намират сигурен дом в новата гора на семейство Салгадо. Сред птиците са идентифицирани 172 вида, от които шест са застрашени от изчезване. Забръщат се 33 вида бозайници, два вида от които са в процес на изчезване в световен мащаб (класифицирани като „уязвими“). Появяват се и 15 вида земноводни, 15 вида влечуги и 293 вида растения.

Вестник от ситудентите
за ситудентите

AMMANABE PEPORTAJH
ЮНИ 2019 / Брой 5

Раят на книжните плъхове

Книжарница „Сиела“ в погледа на Софийския университет – почти всеки студент по журналистика непременно е минал от там, за да си купи дадена книга, да отбие време, докато има гупка между лекциите, или за да се утеша, когато е отишъл до факултета за лекции, а преподавателят – не. Това е любимата ми дестинация на прибиране към къщи. Но съвсем не говоря обаче за „Сиела“.

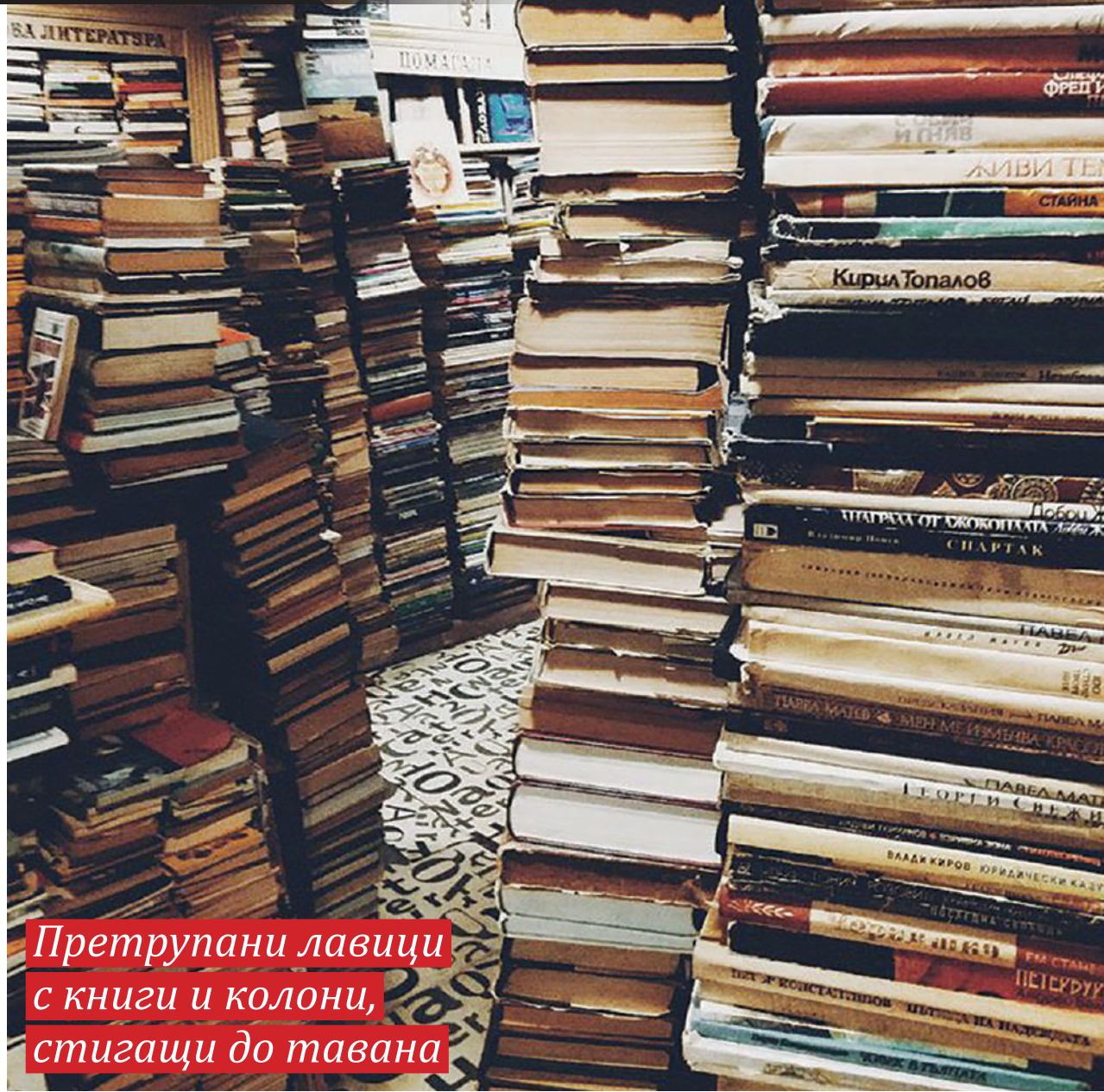
Още в първи курс вниманието ми грабна една стая няколко стъпала по-нагоду вгъсно от входа. Носи името „Антиквариат“, не се вижда от витрината, никои няма да те насочи и да те изпрати там. Добре позната е за любители на стари издания, малко хора обаче знаят, че е съвсем отделна книжарница. Кой би предположил, че два конкуренти се бизнеса могат да се намират в едно и също помещение?

„Антиквариат“ е раят на всеки „книжен плъх“. Претрупани лавици с книги, колони, стигащи до тавана, в свободното пространство трудно биха могли да се разминат двама души. Накъдето и да погледнеш – все препълнени рафтове. Стаята има специфичния мирис на стари книги и отдавна изсъхнало мастило. Действа ти успокояващо дори само да разгледаш. Много от книгите са прашни, разбъркани, поставени накриво и все пак изглежда красиво.

Въпреки тясното пространство на книжарницата не ѝ липсва нищо – разделена е на секции – от философия, през детски книги, чуждестранна литература, езотерика, техническа литература, научни издателства и най-различни помагала. Броят на книгите, които се намират там, е огромен. „Антиквариат“ си има и сайт, където могат да бъдат открити останалите издания, които не са на място.

За книжарницата отговаря една жена – висока, с буйна къдрава коса, очила и любопитен поглед. Тя има стол, претрупан с книги бюро и касов апарат, но стои почти винаги права и подрежда. Неведнъж съм забелязвала как минава и остава дадени книги на различни места и марки привидно в препълнените рафтове да е пълен хаос, за нея всичко е на мястото си. Споделя ми, че дори когато е била вън от стаята за малко, веднага може да разпознае дали някой е влизал и пипал.

– Имате ли представа кол-

**Претрупани лавици
с книги и колони,
стигащи до тавана**

ко книги се намират в тази стая? – питам, без да очаквам точен отговор.

– О, тук не са всички. Имам и на склад. Много са. Дали са около сто хиляди – замисля се, – всъщност не знам, но със сигурност са над петдесет хиляди.

– Търсят ли се? Само любители ли идват при вас и как успявате да се справите с това, че няколко стъпала по-нагоре се намират едно от най-големите издателства у нас? – загадох въпрос за последно, след което започнах да получавам отговори, без да питам нищо.

– Редовно се случва хора да се разхождат в „Сиела“, след което да дойдат при мен. Старите книги винаги ще се търсят. В последно време не можеш да си купиш роман, който да струва по-малко от 20 лева. Издателите се надпреварват кой ще сложи по-висока цена. Не може една книга, която аз продавам за 5 лева – „Жената в бяло“, на други места да е 30 лева. Една жена дойде, каза ми, че новото издание не може да се чете, подари ми го и си купи старото.

Дава ми и други примери с книги на Джон Стайнбек, Ос-

кар Уайлд и Ърнест Хемингуей, в които са поместени няколко романа и са с твърди корици. При нея струват 15 лева, в другите книжарници само единият е 18 лева. Споделям ѝ, че предпочитам старите издания, защото всяко носи своята история и освен съдържанието на самата книга винаги има и какво друго да привлече вниманието ти. Съгласява се с мен и допълва, че не само цената е от значение.

– Непрекъснато идват различни хора. Колекционерите търсят специални издания. По-възрастните читатели пък не харесват новите преводи. Не спирам да зареждам старите издания на „Майстора и Маргарита“. Въпреки че горе – сочи „Сиела“, – има поне два груги избора, винаги идват при мен. Блага Димитрова, Валери Петров – това са преводачи, които трудно биха могли да бъдат изместени от новите, колкото и да са добри.

Споделя още, че част от читатели не харесват и кориците на новите издания. По гумите ѝ макар частите на „Хари Потър“ да са преиздадени и донякъде по-лесни за четене, все по-често при нея

идват хора, които търсят старите книги.

– Спрях да ги зареждам, защото имаше нови, лъскави издания. Старите не се купуваха. Сега непрестанно някой идва, търси старите и се чудя откъде да ги намеря.

Разказва ми, сякаш сме приятелки от години. Убеждава ме ревностно в това, че всичко, което прави, има смисъл, въпреки че аз също съм съгласна с нея. Трудовият ѝ стаж надхвърля 20 години. Историите, които ми споделя, варирант – отпреди два дни до когато „книгите ми бяха около 2000“. Докато си говорим, заг мен вече има опашка – жена, която вече си е избрала какво да чете. Взе си книгата и завърши с „до скоро“. Мъжът ѝ заг нея пък търси специално издание от 1947 г. Когато разбра, че книгата я има, но не на място, а в склада, започнаха уговорките кога може да я вземе, тъй като изданието е предназначено за подарък.

Жената записа неговия телефон, за да му съобщи, когато вземе книгата и мъжът си тръгна доволен.

– Поредният щастливец – казах аз. А жената се усмихна.

Страници на
РАЛИЦА БРАТАНОВА

– Защо избрахте да превеждате Лорънс Ферлингети?

– Прочетох едно негово стихотворение „Светът е прекрасно място“) в учебника си по английски в IX клас в Английската в Пловдив. Ако смятам правилно, трябва да е било 1986 година. Може да се каже, че стихотворението е антивоенно – което вероятно обяснява как е попаднало в учебника по онова време. Повече от двайсет години по-късно се върнах към това стихотворение и го преведох. Сега се замислям какво ли в него ми е въздействало така силно, че да го помня с години. Навярно сарказмът, граничещ с богохулство. Разговорният, почти уличен език. Начупеният ритъм. Фундаменталните житейски теми, поднесени по толкова изгив начин. Все неща, по които един шестнайсетгодишен няма как да не си падне. Пък и по-голямата част от литературното ни образование по онова време беше свързано с класиката от предишните векове – все неща тежки, сериозни, дълбокомислени. Ферлингети трябва да ми се е сторил като един внезапно отворен прозорец в загушна стая, в която три часа си писал класна по литература.

– Предстои издаването на „Поезията като бунтово изкуство“. Казвате, че рядко се вълнувате толкова от дадена книга. С какво тази е по-специална?

– Знам ли... Защото авторът е жив. Защото навършва 100 години и ние успяхме да му пратим отпечатано и подшити копие от стихосбирката навръх рождения му ден. Защото лично ще може да пипне и разгледа книгата, която сме направили с толкова любов...

– Влияе ли по някакъв начин на преводите Ви самият автор?

– Ако питате дали съм се допитвал до него за някои нюанси на превода – не, не съм. Ако питате дали върху избора ми на произведения, които да включа в подборката влияе фактът, че Ферлингети е толкова важна обществена фигура – отговорът е пак не. Превеждам неща, които ме вълнуват и които считам за важни – поне нещата, кои-

Ферлингети е роден в Ню Йорк. Учи в Колумбийския университет. След 1951 г. се мести да живее в Сан Франциско, където основава книжарницата „Сити Лайтс“, която е една от най-значителните в Америка. Считан е за родител на бийт поколението – в книжарницата свои произведения представят автори като Бъроуз, Керуак и Гинзбърг. Именно там за пръв път е прочетена поемата „Вой“ на Алън Гинзбърг, заради която Ферлингети бива съден.

Съдебният процес завършва с оправдателна присъда, която постановява че „и най-мималната социална значимост гарантира на всяка книга защита от Първата поправка на Конституцията“. Това е прецедент, който променя историята на американската

литература.”

На български поезията на Лорънс Ферлингети е превеждана от двама души. През 1987 г. е издадена стихосбирката „Чакам чудото“. Неин съставител е Владимир Левчев, а преводач Георги Рупчев.

Предстои издаването и на „Поезията като бунтово изкуство“, която носи името на едно от произведенията на поета. Книгата на издателство „Жанет 45“ ще съдържа 32 стихотворения на Ферлингети, преведени от Манол Пейков. Пилотното ѝ издание е изпратено до самия писател като подарък за рождения му ден.

Защо тази книга е специална и какво трябва да знаят читателите, на които предстои да се запознаят с поета, разказва преводачът му Манол Пейков.

Лорънс Ферлингети на 100

Излиза нова стихосбирка на американския поет, който не обича да мъдрува, но обожават да си говори с хората

то съм подбрал, са такива, с изключение на две или три, които не са ми толкова близки, но добавих от съображение за представителност на подборката, защото ги считам за важни и незаобикоими за неговото творчество. Ферлингети ме вълнува като поет и смятам, че гумите му са важни. Това е.

– Кои бяха най-големите преизвикателства при работата Ви с оригиналните текстове?

– Най-голямото преизвикателство при превода на поезия според мен винаги е едно и също: дотолкова да интернализираш стиховете, че да усетиш техния вътрешен пулс, вътрешния им глас. И после да се опиташ да ги изговориш на български със същия този глас. Защото преводът на поезия не е превод на гуми или изречения. Преводът на поезия е пресъздаване, но на различен език. Защото стихотворенията често говорят с формата си точно толкова, колкото и със съдържанието, че дори и повече. Под форма тук разбирам ритъм, рима, подредба върху страницата, вътрешни пулсации, изговорни особености, звукови струпувания и всякакви други дивотии, с които поетите обичат да си играят, понякога дори и несъзнателно. И до-

като при класическата форма пресъздаването на чужд език, макар и трудно, е относително линейно и до голяма степен предсказуемо, в съвременната поезия (или поне в онази част от нея, която не е чиста проза – тук отново перифразирам Ферлингети) изгритите с формата често са на по-скрито, по-дълбинно ниво. Най-сигурният начин да ги усетиш, е като поемеш поезията толкова дълбоко, че да се превърне освен в част от ума ти и в част от тялото. Тогава наистина има шанс нещата да се получат.

– Кое негово произведение е оставило траен отпечатък в съзнанието Ви?

– „Светът е прекрасно място“, „Съвременната поезия е проза“, „По някое време сред вечността“, „Не съм си лягал с красотата цял живот“, „Както съм казвал неведнъж, любовта идва по-трудно при възрастните“...

– Ферлингети изпълнява много роли. Смятате ли, че той е станал по-значим в Америка със създаването на книжарницата „Сити Лайтс“, отколкото с поезията си?

– Сигурни са две неща. Първо обществената значимост на Ферлингети като издател, книготърговец и визионер – баща на пейпърбек револю-

цията, един от родителите на бийт поколението, е абсолютно неоспорима. Второ, Ферлингети е голям поет. Тук само припомням, че стихосбирката му „Кони Айлънд на разума“ от 1958 г. и до днес се счита за една от най-продаваните поетични сбирки за всички времена – и това надали е случайно. Дали е велик поет обаче – това само времето може да отсъди.

– Към каква аудитория според Вас е насочена поезията на Ферлингети?

– Аз си паднах по Ферлингети, когато бях на 16. Първите стихотворения в тази сбирка са писани, когато е бил на 30. Когато е писал последните, е бил на 95. Тъй че в този случай полушеговитият шаблон „за читатели от 9 до 99“ ми се струва необичайно валиден.

– Какво бихте казали на читателите, на които предстои да се запознаят с творчеството на писателя?

– Да не подхождат с очаквания или предубеждения, просто да четат. Ферлингети не обича да мъдрува, но обожават да си говори с хората. Дори когато не звучи особено поетично, той трудно може да бъде скучен. Искрено се надявам това, последното, да се запазило при превода.

Лорънс Ферлингети е американски поет, книжар, преводач, литературен критик, художник и издател, който на 24 март т.г. празнува вековен юбилей.

Ако се върва на „Гугъл“, в света има една-единствена улица, на която една срещу друга се издигат православна и католическа църква. Тази улица е в Русе и се нарича „Епископ Босилков“ – в памет на католическия духовник Евгений Босилков, екзекутиран през 1952 г. от комунистическата власт. Свещениците от двата храма се смятат за задължени да поддържат близки отношения, вместо да се делят, и дори да търсят общение и с други.

Така вече близо 20 години местните духовници от православната и римо-католическата църква служат заедно на вярата, а олицетворение на отношенията им е една традиция, която може да се види на малко места – посрещат заедно Великден в годините, когато датата на празника съвпада. Православната църква „Св. Николай Чудотворец“ и катедралата „Св. Павел от Кръста“ са разделяни от около 10 метра.

Уличката, събираща католици и православни

Единствената улица в света, където един срещу друг са разположени католически и православен храм се намира в Русе

„Храмовете стоят един срещу друг от един век и не си обяснявам как на никого не е идвало наум да организира нещо подобно. В Пасхалната нощ ние просто излизаме на улицата и си разменяме поздравления като братя в Христа“, разказва отец Стефан от православния храм. Той прави първата крачка, като предлага на отец Валтер Горра да се поздравят в навечерието на Великден през 2001 г.

Оттогава досега, когато Възкресение е на една и съща дата за православни и католици, двамата отци излизат след полунощ на уличката между двата храма, за да поздравят паствата си, да им пожелаят мир и любов, да им дадат от свещения огън и да им напомнят да бъдат добри християни. Към тях често се присъединяват и арменци, водени от отец Дираур Хадавян от храма „Сурп Аствадзагин“ (Света Богородица) в града. Постепенно празнуването по този начин набира популярност до степен, в която миналата година уличката беше препълнена от вярващи, дошли да чуят съвместния пасхален поздрав.

Отец Стефан уточнява, че още от началото на службата си в русенските храмове двамата с отец Валтер са в приятелски отношения и извън църквата. През годините са организирали много събития и съвместни кампании. Като по-млади направили дори футболен турнир. „В отбора ни имаше служители от нашата църква, от католическата и от армено-грегорианската“, уточнява отецът.

Той обяснява, че повечето вярващи подкрепят това сътрудничество с католическата църква. Признава, че не липсват и противници на идеята, но не отдава прекомерно внимание на това, тъй като и двете църкви правят само това, което не противоречи

на каноните.

Конгрегацията на пасионистите е католическа религиозна институция и част от мисионерите ѝ тръгват от Рим и се установяват в Северна България през 1781 г. По тяхна инициатива е изградена катедралата „Св. Павел от Кръста“. Отец Валтер, който понастоящем е начело на конгрегацията в България, пристига в Русе през 1999 г. Италианският свещеник встъпва в длъжност заедно с отец Стефан и приема предложението му за сътрудничество. По инициатива на католическата общност през годините са пристигали помощи от Италия, но те са били споделяни и с хора в нужда от православно вероучие, и с арменците в града.

„Тъй като започнахме ра-

бота в храмовете по едно и също време, решихме да си помагаме от самото начало. Една от най-значимите съвместни инициативи, които сме имали, е шествието за мир в центъра на Русе. Повод за него беше началото на войната в Ирак“, спомня си отец Валтер. Допълва, че в шестви-

ето тогава се включил и отец Дираур. Заедно засадили и гръвче прег Съдебната палата като символ на мира.

„Католиците в Русе са около 1000 души. Има семейства, в които единият партньор е православен, а другият е католик. Смятам, че близките отношения между двете общности се приемат положително от хората тук“, уточнява още италианецът.

В момента всички от катедралата се готвят за посещението на папа Франциск. Според отеца това, че едва 16 години след гостуването на Йоан Павел II идва неговият наследник, говори, че „България е в сърцето му и католическата общност тук получава необходимата подкрепа“.

Въпреки че арменската църква „Света Богородица“ не се намира в близост до останалите два храма, тя също участва активно в съвместните инициативи. Когато Великден съвпадне, свещеникът Дираур Хадавян заедно със своите съмишленици пристига на ул. „Епископ Босилков“ и отбелязва празника заедно с отец Стефан и отец Валтер.

Всяка година пък на 24 април в града се провежда шествие в памет на жертвите от арменския геноцид. В знак на съпричастност в шествието се включват и другите двама отци.

МИХАИЛ МАРИНОВ

За търсенето на вечната свобода и безпределния път

13

Вестник от ситуденитите
за ситуденитите

„Безкрайният катун. Цигански работи“ на Димитър Томов

„Не мога и не искам да скрия – отдавна четенето на българска книга не ми е доставяло такава наслада като тази малка по обем и голяма по съдържание книга на Митко Томов.“

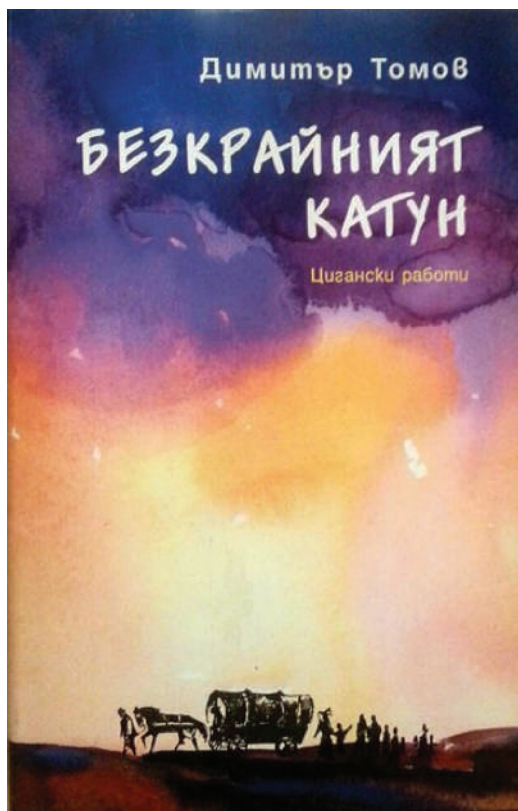
Това са първите гуми, които прочетох, когато прелистих книгата на Димитър Томов. Това бе и първата ми среща с него. Ще кажа само, че няма да е последната. Марко Семов изрича тези гръмки гуми и сега, след като преминах и през последната страница, не бих могла да го кажа по-добре.

Димитър Томов умело ни поднася една история за „циганите или вече роми“, както той казва. Поднася я без задръжки, без страх и показва двете страни на катунарството. Онази, която минава през ползреността ни, но отхвърляме, защото не я разбираме, и другата – тази, за която само можем да гадаем, хубавата страна, страната на свободата, безвремето и любовта към пътя.

В една подвързия той събира 13 разказа, описващи цветния живот на катунарите от село Павликени. Те препускат от хоризонт на хоризонт, оставяйки нищо след себе си, намират свободата и бързат да я грабнат, преди да е изчезнала. Израснал в същото село, той все

едно пише за хора, които някога е познавал. Улавя всеки един момент от животите на героите си и успява да събуди интереса у читателя. А също толкова бързо и задоволява този интерес благодарение на Мила, на братовчедите, на славеите и чучулигите и на историите на дядо Инко, който сякаш крие у себе си всички тайни цигански работи. Той е ключова фигура в книгата, понякога оракул, друг път просто един веселяк. Той съумява да опази катуна от всички препятствия, които пътят им стоварва – „Тъй катуният минава през всякакви бариери, но за разлика от облака не се извалява или изпарява, а даже набъбва и се уголемява“.

Пътят е неразривна част от катунарството. Като звездите в нощното небе (но не това над София). Димитър Томов ни прекарва през европейския, натовския, този на Босфора, на Ламанша и пътя на Бриджит Бардо. В последния от изброените той най-добре борава с метафората за свободата и ни поставя пред становището, че да си свободен, не означава само да махнеш оковите на нещо и хайде, туй то. В този разказ той дава абсолютно всичко, което е показал досега, само че събрано в едва няколко странички. С всеки рег

мой поставя въпроси, които още дори не сме успели да си зададем, и отговаря така, че да ни остави, взирайки се в пространството, без да виждаме нищо, със сто мисли, препускащи в ума ни за секунда.

Той засяга много теми от живота на циганите, които са табу в очите на обществото. Но отново изважда на показ добрата страна. Показва ни, че само защото не я виждаме, не значи, че тя не съществува. Кара ни да се замислим защо оставяме на предразсъдъците да оформят възгледите ни.

Томов намира златната

среда. Тази между хумора и тъгата. В началото те разплаква от смях, но после идва времето за онзи, другия плач. Плачът за изгубения „път към Бриджит Бардо“ и изчезващата свобода. Много е трудно да намериш баланса, когато стигнеш точно тази среда. Но Димитър Томов го прави с една лекота, на която рядко ставаме свидетели. Той ни засипва с подробности за всичко – от бедрата на Мила до последния детайл от живота на всяка чинка и всеки чичо. Но не го прави по натрапчивия и скучен начин, а така,

че дори да не се осмелим да си представим книгата написана другояче.

Катуният на Томов остава у читателя много смесени и объркани чувства и размисли. Разгръща мирогледа на българина – нещо, от което силно се нуждаем в момента. Кара човек да желае свободата точно толкова, колкото и героите в книгата му. Но може би не точно катунарската свобода, защото това е начин на живот, който не е за всеки, а свободата на духа и свободата да живееш без оковите, прикрепени към останалия свят.

ПЕТЯ ВИДОЛОВА

Дака, Бангладеш. 24 април 2013. 8-етажна фабрика за грехи се срива до основи. Тя се смята за най-смъртоносно строително бедствие в модерната човешка история и носи смъртта на 1134 души. Най-големият виновник са марките бърза мога, които се интересуват основно от количествата производство и далеч не от мястото и условията, при които се тругят работниците. А ние, потребителите, косвено допринасяме за това, купувайки си плодовете на техния труг.

Днес, шест години по-късно, кампании като #WhoMadeMyClothes (Кой е направил грехите ми) и филми като „Произведено в Бангладеш“ предизвикват желание за повече прозрачност от страна на модните брангове. Подобни процеси се разпространяват бързо благодарение и на социалните мрежи, тъй като хората искат да знаят, че парите им отиват за стока, при производството на която никой не е бил наранен. За съжаление обаче, този инцидент далеч не е единственият проблем.

Глобалното текстилопроизводство пословично замърсява околната среда. Допринася за промените в климата повече от международните полети и корабоплаването, взети заедно.

А модата – заради променящите се тенденции, е разточителна по природа. Свидетели сме на бума на т.нар. „бърза мога“ – евтините грехи, скоростно произведени, за да угодят на най-новите тенденции. Това предразполага към свръхконсумация. Потребителите купуват някаква греха, не я носят много и скоро усещат нужда от нова. Генерират се излишни количества боклук, а ниско заплатени, експлоатирани работници (предимно от Третия свят) се тругят в лоши условия, за да задоволят темповете и вечния глад на пазара. Във Великобритания се купува най-голямо количество грехи на човек, повече от която и да е друга европейска гържава.

Според „Грийнпийс“ най-малко 8000 химикала биват използвани за превръщането на суровините в грехи. Също така 73% от текстилните нишки, използвани за направата на повече от 100 млрд. грехи всяка година, се озовават в боклука. А миналата година британският моден бранд „Бърбери“ изгаря

Време е за модна (р)еволюция

Текстилопроизводството пословично замърсява природата – решението са плодите нишки за платове

изводство, както и проследяване на създаването на продуктите от плантацията до бутиците. Любопитно е, че H&M има за цел да използва изцяло рециклирани или други безопасни за природата материали до 2030 г., като засега 30% от стоките им са такива.

куствена или веган кожа до материци, създадени от плодове! А когато някой не може да се раздели с плосовете на естествена кожа, може да се обърне към винтидж модата. Пазарът на стари чанти (по-конкретно чантите Baguette на италианската модна къща „Фенди“) е скочил с цели 558% от януари 2018 г. „Шанел“ също регистрират скок в продажбите, особено след смъртта на Карл Лагерфелд през февруари.

Но тук не става дума само за чанти – видяхме Меган Маркъл да носи рокля на „Диор“ от 60-те години на миналия век. А Бела Хадиг – с чанта на „Луи Вуитон“ от 2003 година.

(Продължава на стр. 15)

непрогadena стока на стойност 40 млн. долара...

Освен това проблемен е и процесът на носене след това. Маратонките или блузата, изработена от изкуствени материци, не стигат толкова бързо до боклука, колкото пластмасовите шишета или пък клечките за уши. Но въпреки това отиват там, след като сте ги износили или са ви омръзнали. И замърсяват околната среда, защото съдържат нерциклируеми материци.

Решението

Световни марки като Nike, H&M, Burberry и Gap са погнусаи инициатива, която цели да промени това, че по-малко от 1% от грехите се рециклират. Четирите бранда ще се присъединят към модната дизайнерка Стела МакКартни, която миналата година става първата, която се погписва.

За целта е необходимо обучение на квалифицирани кадри, нови начини на про-

Какво е устойчива мода?

Устойчивата мода е течение, което се появява като резултат от любовта към природата. Целта е да се използват органично отглеждани и рециклирани материци за направата на материци. Премиването от използването на естествена към из-

За Боян и бялата тишина

Месец май 2018 г. започна с тежка новина за българския народ, а именно изчезването на родния алпинист Боян Петров.

За последно той е видян да атакува осемхилядника Шиша Пангма (8027 м). Датата е 3 май, а оттогава следите му се губят. Тази новина взриви страната, разтърси хиляди хора във и извън България. Станахме свидетели на безпрецедентна спасителна операция, за съжаление, без резултат. Не ми се ще да говорим за бюрокрацията или за това на каква височина могат или не могат да летят хеликоптери, нито дори дали е редно гържавата да участва с финансова помощ в издирването. Сега, година след трагичната развръзка, ми се ще да обърнем внимание на личността, която завинаги ще остане там, където се чувстваше най-добре – на покрива на света.

За мен Боян не беше просто търсач на адреналин, нито обикновен катерач, който забива българското знаме по „някакви“ си върхове. Преди всичко той е пример за регуца неща. За силата на духа, за борбата със смъртоносните болести, без които може би той нямаше да постигне всичко това.

Това е човек, спечелил две войни с рака, подчинил на волята си коварния диабет. Освен това Боян е и пример за етика, възпитание, гражданска отговорност и позиция. Дискретността е сред основните му сили. Той никога не се напраща, но винаги знаеш, че там някъде по заснежени и студени баури тупти едно сърце, повод за национална гордост.

В първите дни след изчезването му непрестанно тър-

На 18-и май се навърши една година от прекратяването на спасителната операция по издирването на Боян Петров

“Интересно ми е да ми е трудно. Колкото по-трудно ми става, толкова ми е по-интересно, толкова повече се увеличава блясъкът в очите ми. Лесните неща не ме привличат.

— Боян Петров

сех нова и нова информация, свързана със случая. Естествено, това предполага рове не по сайтове, четене на коментари... Останах ужасен от глупостта на някои хора, които, за съжаление, не бяха малцина. Толкова грозотия, толкова злоба срещу човек, който се е борил за живота си, срещу човек, който е преодолял страха от това да излезеш извън комфортната си зона, срещу човек, който прославя родината си. Но продължих да чета, исках, ако мога, да попия част от тази омраза вместо Боян.

Да облекча дори минимално тежката ситуация, в която се намираше той и неговото семейство. Сега знаем, че Той е там горе, на белия връх. Уродите замлъкнаха, те не успяха да накърнят достойнството на Боян, напротив, калиха гушата му – превърнаха го в легенда. На 18-и май издирването приключи, слагайки край на надеждите, които мнозина таяха.

Тази година на същата дата бе организирано скоростно изкачване на Копитото с начална точка пътеката от Княжево. В това

своеобразно състезание се включиха над 700 човека, сред които участие взеха както професионални спортисти, така и любители на планината.

Тъжно е, че се стигна до такъв развой на събитията. Щеше ми се да пишем коментар със щастлив край, но важното в случая е, че Боян загина, правейки това, което винаги искаше да прави. Той завинаги ще остане в планината, която казват, че прибира тези, които най-много обича.

ГЕРАК

(Продължение от стр. 14)

Потребителите са наясно с лошото влияние на модната индустрия върху планетата и заради това се стремят да приспособят навиците си за пазаруване. Според сп. „Vogue“ 64% от жените са склонни да си купят носени стоки, за разлика от 2016, когато процентът е бил 45.

Изцяло нови матери

Производството и консумацията на естествени тъкани, като памук, вълна,

коприна и лен, са отдавна познати на текстилната индустрия. А почитателите на устойчивата мода най-често си търсят грехи, изработени от рециклирани материали, като коприна, коноп, памук, както и по-иновативни – като рециклирано стъкло.

Малко познат факт обаче е, че с развитието на технологиите могат да се използват плодове, от които се по-

лучават нишки за платове – например от кокос, ананас, захарна тръстика, портокал, ябълка, банан. За материята от ананас се използват листата на плода. Получава се здрав, разграждащ се плат, който е и на достъпна цена. Той е мек, лек и лесно се погържда.

Важно е да се грижим не само за себе си, като се храним здравословно и се дви-

жим редовно. Опазването на планетата е ключово и наложително, виждайки необратимите промени, които настъпват. Може да се започне с малки стъпки – от това да използвате пазарска чанта от плат вместо найлонова и да се стигне до това да си купим красива лятна рокля, изработена от обелката на банан...

ИНА ИВАНОВА

15

Вестник от стюгенитите
за стюгенитите

ПАМЕТ
АМАНАБЕР ПАМЕТ
ЮНИ 2019 / Брой 5

Вестник „Алма Матер“ е дело на студентите от III курс, втора група, профил „Печат“, подготвен по време на упражненията в „Учебна редакция – майсторски клас – 4“ с преподавател д-р Зина Соколова, катедра „Пресжурналистика и книгоиздаване“, ФЖМК на СУ.

Елица Симеонова, Ивана Хиткова, Ина Иванова, Константин Николов, Мария Петрова, Михаил Маринов, Огнян Цветков, Петя Видолова, Ралица Братанова, Симеон Тенев

Робот ли го написа?

Възможно ли е изкуственият интелект да отиде твърде далеч, замествайки изцяло някои професии, като журналистическата? В някои държави – да. Ако случайно сте били сред зрителите на водеща на новините в Китай, може би сте забелязали нещо необичайно. По време на едно от най-мащабните политически събития за годината в Китай, тв водещата Ксин представя репортаж относно пристигането на делегатите с влак. Но сякаш има нещо нереално в нея – в буквалния смисъл на думата.

Ксин е дигитална композиция, виртуален образ, създаден със система за машинно учене, която спомага за пресъздаването на човешки лицеви мимики и интонации в речта, подобни на истинските тв водещи.

Ксин е само един пример от растящата мрежа от дигитални водещи в Китай, създадени с помощта на изкуствен интелект. Всички те безупречно възпроизвеждат каквото им се подаде – без пристрастност, грешки, умора. За държавата, която е свикнала да гържи журналистите си на къса каишка, това е доста полезно изобретение. „Автоматичната журналистика“ е само поредният начин правителството да контролира изцяло информационния поток на Китай.

Засега гумите, които казва дигиталната водеща, са написани от реален човек и нейните умения стигат единствено до това да ги изговаря. Трябва да вникнем по-дълбоко в ползването на изкуствения интелект в журналистиката, за да разберем истинското му въздействие в професията.

Машинни репортажи

ReporterMate („Репортър Мейт“) е експериментална, автоматизирана система за отразяване на събития. Към нея се подава информация, след което тя я анализира и преобразува в кратка статия, готова за публикуване. Създателят ѝ – Ник Евършед, обяснява, че в днешния свят има твърде много информация и прекалено малко хора, които да я обработват. По този начин системата поема част от работата на журналистите, докато те са заети

Машини могат да генерират журналистически материали

с писането на по-значимите и обстойни материали.

При използването на изкуствен интелект идеята не е просто, че машините могат да правят нещо, което прави всеки репортер, а че са способни да генерират в пъти повече журналистически материали. В количествено отношение те изпреварват хората.

Изпълнителният директор на „Уошингтън пост“ Джереми Гилбърт, подкрепя подобни инициативи. Редакцията също използва автоматизирана програма в работата си – „Хелиограф“. За Олимпийските игри през 2016 г. програмата генерира наг 100 кратки статии относно проведените състезания и техните резултати. По време на президентските избори в САЩ същата година благодарение на дигиталната програма медията успява да отрази наг 500 случващи се едновременно изборни кампании. Постигане, непосилно за един редакторски екип. Или поне не и за екипа на „Уошингтън пост“.

През 2014 година информационната агенция „Асошиейтед прес“ започва да използва изкуствения интелект за от-

разяване на финансови събития, което дори води до преки промени и последици за финансовия пазар. Благодарение отново на автоматизирана дигитална програма броят на публикувани финансови доклади и отчети от Агенцията относно корпоративни приходи се увеличава десетократно. Много повече хора се включват във финансовата борса поради наличието на огромна и разнообразна информация. Това, от своя страна, води до неочаквани промени в цените на стоковите акции. При използването на изкуствен интелект в редакциите идеята не е просто че машините могат да правят нещо, което всеки репортер би могъл, а че са способни да генерират в пъти повече журналистически материали. В количествено отношение изпреварват хората.

Правилният алгоритъм

Ситуацията се усложнява, когато се взима предвид как и на кого да се покажат генерираните статии от дигиталните програми. Да вземем отново примера с президентските избори в САЩ. Вместо

да затрупва аудиторията си със стотици кратки информации за кампаниите, „Уошингтън пост“ използва алгоритъм на база геотаргетиране на читателите си.

От моята перспектива, най-идеалният вариант е да достигнем момент, в който благодарение на данни, които потребителите сами споделят с нас, ние в замяна да предоставяме само статии и материали, които представляват интерес за тях. – Джеръми Гилбърт

Дигиталните програми могат да имат и положително въздействие върху журналистиката. Способността им да обработват огромни масиви от информация и да търсят и намират определена история, върху която да работят журналистите, изключително биха облекчили редакциите.

Тази необичайна реалност на пълното автоматизиране на журналистиката засега е малко вероятна. Все още сме в началните стъпки на ползването на изкуствен интелект и технологията не е оптимално разработена – и като процес на работа, и като законодателни и етични норми.

Дори и да сме далеч от изцяло дигитални репортери и водещи, трябва да следим развитието на технологиите внимателно. В центъра на явлението стои достоверността на информацията и тя лесно може да бъде пренебрежната от машините с цел удовлетворяване на потребителя.

Допълнително, събирането и обработване на лични данни е сериозен проблем в модерното ни общество и решаването му е неясно. Знаем със сигурност, че изкуственият интелект има място в редакциите заради облекчаването на работния процес и пестенето на време. Но масовото му налагане в сферата на журналистиката е далеч.

МАРИЯ ПЕТРОВА

Оригами журналистика

Изкуственият интелект може да управлява не само на кого да покаже дадена статия, а от каква точно информация да бъде съставена тя. Гилбърт коментира, че това би довело до промяна на архитектурата на традиционната журналистическа статия, тъй като структурата ѝ вече ще се влияе от интересите на читателя.

Пример за оригами журналистика са социалните конфликти във Венецуела. За едни читатели е подходяща статия, описваща действията и мотивите на Мадуро. За други, които са преки потърпевши от събитията, ще е важно дали камионите с материали за

медицинска помощ са преминали успешно през границата. Тоест с навлизането на изкуствения интелект започваме да разглеждаме онлайн статиите не като статични истории, а повече като оригами. Всяка информация от статията е предадена накратко, все едно е сгъната, и има възможност да се развива определена част от нея в зависимост от това кой я чете. Машината се превръща в редактор, който пренарежда параграфи, за да паснат на читателя.

„Изцяло се променя взаимовръзката репортер – редактор и новина – читател.“